

4de zondag van de advent

Mt. 1, 18-24

De Bijbel is een oosters boek en het stamt uit antieke tijden. Dat heb ik u vaker gezegd. We begrijpen in onze tijd eigenlijk niets van het huwelijksrecht uit die tijd. Het oosterse recht bij het begin van onze jaartelling, keek in fasen naar het huwelijk. Heel kort door de bocht komt het neer op het volgende. Eerst leerden een man en een vrouw elkaar kennen, zoals in onze dagen. Als het klikte, dan deden man en vrouw een belofte hun best te doen in liefde zich samen voor te bereiden op een huwelijk. Dat lijkt in de verte nog een beetje op onze verloving. Maar daarna werd er getrouwd, zónder dat men ging samenwonen. Dat was de fase ná de verloving. Het huwelijk was er dan dus zeker wél. De bruiloft werd gevierd op de dag dat de vierde fase begon, namelijk als het echtpaar genoeg had ingezameld om feitelijk te kunnen gaan samenwonen. Nu is het gekke voor ons, dat Jozef en Maria verkeerden in de derde fase, namelijk wél getrouwd, zonder samen te wonen. Ze waren dus niet “verloofd” zoals onze Evangelievertaling zegt! Maar ja, dat is een achterhaalde vertaling uit de twintigste eeuw. Aan de andere kant weten we er nog steeds geen beter woord voor. Er is een vertaling die zegt dat Maria, de ondertrouwde vrouw was van Jozef; maar ook dat klopt niet helemaal. En dan moeten het nu ook nog hebben over de ervaring van Jozef, die we natuurlijk nu iets beter kunnen begrijpen.

Volgens het Evangelie veranderde een droom het leven van Jozef, en daarmee ook ons leven. We zeggen het treffend in het Nederlands: ‘dromen zijn bedrog.’ Toch hangen de veiligheid van Maria en haar kind af van die droom. In zijn droom vertelt een engel hem dat Maria zwanger is van de heilige Geest. Maria, zoals we weten, had haar zwangerschap aanvaard zonder alles precies te begrijpen. De engel vertelt dat Jozef niet bang hoeft te zijn voor die zwangerschap, ook al wist Jozef dat hij niet de vader was.

De engel zegt aan hem: “Wees niet bevreesd, uw vrouw bij u te nemen.” Iedereen kon toch zien dat ze zwanger was? Tegenwoordig zou je zeggen: “wat maakt het uit?” Maar in de oude Bijbelse cultuur was het huwelijk een heilige zaak, een deelhebben aan de trouw van God. Het leek of Maria met die trouw had gebroken. Natuurlijk overwoog Jozef “een stille scheiding”.

Maar laten we terugkomen op de droom. Waarom in hemelsnaam zou Jozef op een droom vertrouwen? Wij vertrouwen toch ook niet op dromen. Je kunt wel dromen dat er in een schommelstoel op het dak van je huis een bruine beer een pijp zit te roken! Dan ga je toch ook niet kijken of er een beer op het dak zit of dat er een schommelstoel staat? Normaal nemen we een droom voor wat hij is. We gaan heus belangrijke beslissingen niet veranderen door een droom. Toch deed Jozef het wél! Maar waaróm? Het heeft volgens mij, te maken met onderscheidingsvermogen. Dat noemen zowel de apostel Paulus als de schrijver van de Johannesbrief: “Onderscheiding der geesten.” En de heilige Ignatius van Loyola heeft daar veel aandacht aan gegeven en veel over opgeschreven. Wat

betekent dat? “Onderscheiding” is een onderzoek van de bewegingen in je innerlijk, in het bijzonder als je bidt. Natuurlijk zijn er in een mens vele innerlijke bewegingen. Allerlei gevoelens bestaan, nietwaar? Toch is er één die de droom van Jozef goed kan beschrijven. Het gebeurt zelden; maar soms is de genade van God zo sterk dat een biddende mens een innerlijke zekerheid heeft dat zijn ervaring niet uit verbeelding voortkomt maar van God zelf. Aan zo’n ervaring kun je zelf dan niet twifelen.

Maar we moeten voorzichtig zijn opdat we ons door dit soort dingen niet laten meeslepen. Je kunt je immers ook sterk inbeelden dat God tot je gesproken heeft. Dan is het niet God die spreekt, maar je eigen verbeelding! Maar kijkend naar de Bijbel en naar de heilige Ignatius kunnen we heel goed een onderscheid maken tussen dat wat wél van God komt en wat niet. Om dat op het spoor te komen, kun je heel wat vragen stellen als: “Geeft de ervaring je een harmonisch gevoel of maakt het je onrustig?” - “Leidt het naar God toe of juist van hem af?”- of: “Wat zal het op den langen duur ons brengen?” Een priester die mensen geestelijk kan begeleiden, kan dan helpen die vragen te ordenen.

Ik denk dat de droom van Jozef over een innerlijke beweging van zekerheid gaat. Er zat geen pijp rokende beer in zijn droom, maar wél een stille zekerheid van de aanwezigheid van God. Er volgden geen twijfels, hoewel dat zeker wel gerechtvaardigd was geweest. De droom van Jozef is als het gezicht van een moeder in de ogen van haar kind. Het voelt als een thuis en als de stem van de liefde.

Jozef voelde het niet als een inbreuk op zijn geloof, en zijn geloof werd niet in stukjes uiteen getrokken door de droom. Integendeel de droom past in het leven van Jozefs geloof in God. Daarom volgde hij de droom.

Nou kom ik met een paar vragen aan u. Wat voelt u in uw eigen innerlijk als u het kerstverhaal hoort? Hoe zal het deze keer voelen als u het verhaal van de geboorte hoort op Kerstmis 2019? Die vraag kunt u pas op Kerstavond beantwoorden. Is het verhaal van de geboorte van God een sprookje voor kinderen? Of vindt u dan juist de wortels van vertrouwen in uzelf zoals het bij Jozef gebeurde? Kijkt u met een open hart en gastvrijheid naar andere mensen? Kijk naar wat er in uw innerlijk gebeurt tijdens de komende Kerstdagen!

Norbert Schallenberg, pastor